

ÚVODEM

Má ženský element skutečně blíž ke všemu tajemnému a nadpřirozenému než mužský? Rozhodně se nepřikláním na tu či onu stranu, ale není pochyb o tom, že po mnoho let ženy velmi inklinovaly k tajemným příběhům plným nadpřirozených a strašidelných jevů.

Ženy byly odedávna přirozené vypravěčky. Představa ženy spřádající nitky není dvojsmyslná náhodou. Ženy skutečně po večerech spřádaly opravdové nitě a nad nimi spřádaly ty pomyslné do příběhů. A když skutečné přáستky vzaly za své coby oběť průmyslové revoluce, zůstaly ženám už jenom ty pomyslné, a ty nezřídka ústily v publikované povídky. Když se objevil na konci osmnáctého století žánr gotické prózy, byl sice dílem muže – Horace Walpola – ale o jeho popularitu se zasloužily zejména tři ženy – Clara Reevoová, Mary Shelleyová (autorka *Frankensteina*) a především Ann Radcliffová. Skutečné základy gotického románu postavila právě ona románem *Záhady Udolfa* z roku 1794, který se stal inspirací mnoha autorčiným následovníkům. Podporou při práci jí byl manžel William Radcliffe, přestože sám její příběhy nečetl, protože ho prý příliš děsily.

Za viktoriánské éry v sobě našlo mnoho spisovatelek jak z Velké Británie, tak z Ameriky přirozený talent vyprávět historyky plné hrůzy a nadpřirozena. Nejsme daleko od pravdy, když konstatujeme, že spisovatelky od Catherine Croweové a Elizabeth Gaskellové až po Charlotte Riddellovou a Mary Braddonovou zdokonalily tradiční duchařské příběhy a rozvinuly jejich tajemnou podstatu. Když uvažujeme o gotické hororové literatuře raného viktoriánského období, jejímž prototypem je zápleтка se „šílenou ženou v podkroví“, vytane nám na mysl především Jane Austenová a Emily Brontěová. Austenová sice parodovala gotický román v *Northangerském opatství*, při tom však uznávala sílu a efekt senzačních románů. A pokud šlo

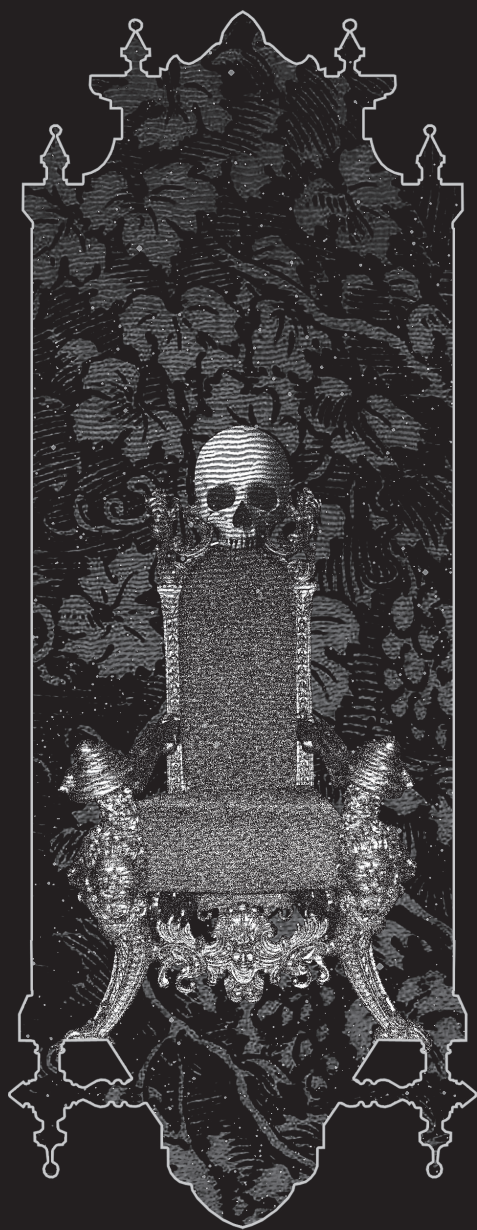
o senzaci, nikdo se nevyrovnal Mary Braddonové, jejíž *Tajemství Lady Audleyové* z roku 1862 šokovalo společnost tématem bigamie – ne tak příliš cizím autorčinu vlastnímu životu.

Tato antologie je výběrem nejlepších a nejreprezentativnějších děl viktoriánských a poviktoriánských autorek, některých méně známých, a je ukázkou toho, jak tyto spisovatelky přispěly k žánru povídky s nadpřirozenými prvky. I když tu jsou zahrnuty některé tradiční duchařské příběhy, například „Co vyprávěla stará chůva“ Elizabeth Gaskellové, vybral jsem záměrně široké spektrum strašidelných námětů, aby v něm vynikla mnohostrannost jejich autorek. A je tu i pár překvapení! Mary Ann Evansová, která psala pod pseudonymem George Eliot a proslavila se především knihami jako *Silas Marner* a *Middlemarch*, napsala také povídku o předvídání „Zdvížený závoj“. Edith Nesbitová, známá svou dětskou knihou *Pět dětí a skřítek*, ráda vyprávěla strašidelné historky a v povídce „Třetí elixír“ rozvíjí myšlenku experimentování na lidech s cílem vytvořit lidskou superbytnost. Povídka tak spadá spíše do oblasti sci-fi než mezi strašidelné příběhy.

Všechny tyto povídky mají jedno společné – pohled na to, jakou moc mají mrtví nad živými a naopak živí nad mrtvými. Alegorie Emily Brontëové „Palác Smrti“, která krátce po svém vzniku v roce 1842 téměř upadla v zapomnění, obdivuhodně zapadá do antologie jako prolog k tomuto tématu, stejně jako je silný příběh Elizabeth Stuartové Phelpsové „Přízrak“ jejím přirozeným závěrem. Mezi nimi jsou shromážděny povídky zachycující celé spektrum nadpřirozeného a prezentující výrazné talenty „svědkyní temnot“.

Mike Ashley

EMILY BRONTĚOVÁ

Palác Smrti

a dávných časů, kdy bylo na zemi méně lidí, žila Smrt skromně a pokojně si hospodařila. Měla jediného ministra, Stáří. Ten střežil bránu jejího paláce a čas od času vpustil dovnitř osamocenou oběť, aby utišil hlad své paní. Tento asketický život však netrval dlouho. Její Výsost měla stále víc obětí a Stáří začalo mít plné ruce práce.

Tehdy se Smrt rozhodla, že udělá změnu; jmenuje více nových ministrů a jednoho z nich učiní premiérem.

V den, kdy mělo dojít k jeho jmenování, přehlušil hrobové ticho zasmušilého paláce příjezd nových kandidátů ze všech koutů světa – po chodbách, pokojích a síních se rozléhaly kroky návštěvníků, jako by kosti, kterými byl dlážděný chodník, najednou

zнову ožily. A Smrt shlížela dolů z výšin svého trůnu a usmívala se v hrozivém šklebu při pohledu na ty davy, které se u ní ucházely o službu. Mezi prvními přišly Zlost a Pomsta. Usadily se přímo před Její Výsostí a hlasitě proklamovaly svá práva. Hned za nimi se usadila Závist a Zrada. Uprostřed davu se uvelebili Hlad a Mor se svými společníci Lenorou a Lakotou a vrhali pohrdavé pohledy na ostatní hosty. Nicméně museli uvolnit místo, když se objevily Ctižádost a Posedlost. Zaplnili zbytek sálu svou družinou a povýšeně se dožadovaly okamžitého slyšení.

„Nepochybuji o tom,“ řekla Ctižádost, „že Vaše Výsost rozhodne spravedlivě, ale proč ztrácet čas zbytečnými debatami, když je pouhým okem vidět, kdo jediný je hoden dotyčného úřadu? Kdo jsou všichni ti ubožáci, co tu obléhají Váš trůn? Jaké služby vám mohou prokázat? Ten nejschopnější z nich si neporadí s vaší říší o nic lépe než obyčejný voják, který k tomu, aby velel celému vojsku, nemá žádný jiný předpoklad než svou odvalu. Dokážou skolit tu a tam nějakou tu oběť, budou umět nalíčit chabou past na mizernou kořist, na člověka, který nese už od narození Vaše znamení. A tam jejich užitečnost končí. To já přivedu před Vaše brány elitu, výkvět lidstva, ty, kteří jsou od vaší moci nejdál. Já je sklidím v okamžiku jejich největšího rozkvětu a přivedu Vám sem celé davy jednou ranou. Navíc mám spoustu možností. Mou zbraní není meč. Já mám své agenty a tajné, ale mocné spojence. Sama Posedlost je jen nástrojem, který dopomůže k mému úspěchu.“

Při těchto slovech však Posedlost divoce zakroutila hlavou a zvedla ke Smrti pohled, v němž planul fanatismus. „Já vím, že tahle chvástka si klidně vypůjčí mé zbraně a bude pochodovat pod mým praporem, ale opravňuje ji to k tomu, aby mě ponižovala? Nejen že budu stejně mocná jako ona v tom, jak dokážu zničit státy a devastovat království, ale já vejdu i do rodin. Obrátím otce proti synovi a dceru proti matce. Učiním z věrného přítele soka na život a na smrt, postarám se o to, aby žena zra-

dila svého muže a služebnictvo svého pána. Mně neodolá žádný cit. Pošlapu na zemi všechno, co kráčí pod nebeským praporem, a královské koruny se stanou dlažebními kostkami pod mýma nohama. Ostatní uchazeči nejsou hodni Vaší pozornosti. Zlost je barbar, Hlad se dá vymýtit a Mor je vrtošivý. Vaším premiérem musí být někdo, kdo má vždycky blízko k lidem, kdo je obklopuje, kdo je drží v hrsti. Rozhodněte tedy mezi Ctižádostí a mnou, my jsme jediní, kteří přicházejí v úvahu pro Vaši volbu.“

Posedlost zmlkla a Její Výsost jako by váhala mezi dvěma rivaly, když se pootevřely dveře a vešla postava, před níž všichni strnuli úžasem, protože celá zářila radostí a zdravím a krok měla lehký jako vánek. Sama Smrt před ní na okamžik znejistěla, než se znovu vzpamatovala. „Poznáváte mě,“ obrátila se k ní postava. „Přicházím později než ostatní, ale vím, že můj nárok je nezpochybnitelný. Někteří mí soupeři sice vzbuzují respekt, to připouštím, a možná mě někteří předčí svými nápadnými činy, kterými si získají obdiv davu, ale já mám přítelkyni, před níž celé toto shromáždění padne na kolena. Jmenuje se Civilizace. Během pár let se zabydlí na této zemi mezi námi a každým stoletím bude silnější a silnější. Nakonec od vás odvrátí Ctižádost a využije ji ve svůj prospěch. Zlost spoutá zákonem a Posedlosti vyrve zbraně z rukou. Mor zažene mezi divochy a jediný, kdo bude pod její vládou prosperovat, budu já. Ostatní ztratí sílu. Ale mně síla zůstane i po mé smrti. Jestli se jednou sblížím s otcem, můj vliv přejde na syna, a než se lidé stačí spojit, aby mě vypudili ze společnosti, stačím změnit jejich povahu a z celého lidského rodu učiním Vaši snadnou oběť. A to tak efektivně, že Stáří se ocitne na penzi a Váš palác bude k prasknutí přeplněný oběťmi.“

„Nic víc už neříkej,“ odpověděla Smrt, sestoupila z trůnu a objala Nestřídmost (protože tak se nově příchozí jmenovala). „To stačí, znám tě. Pro ostatní mám lukrativní a důležité úřady. Budou mými ministry, ale čestné místo mého místokrále patří tobě.“

Emily Brontëová

Výpravu do bitvy mezi životem a smrtí jsme zahájili málo známým dílkem Emily Brontëové (1818–1848). Ta je známá především románem Na Větrné hůrce (Wuthering Heights, 1847, česky 1960) a byla nejodvážnější a nejodhodlanější ze tří sester, přestože nejstarší byla Charlotte. Všechny tři sestry i s bratrem Branwellem psaly od útlého věku a své příběhy zasazovaly do imaginárních království – v případě Emily a Anne to byl Gondal. Ve věku dvaceti let měla Emily na kontě již mnoho povídek a básní, z nichž některé však nikdy nebyly publikovány. V roce 1842 byly Charlotte a Emily, obě ve věku mezi dvaceti a třiceti lety, poslány na studia do Bruselu. Tam pod přísným vedením Constantina Hegera napsaly několik děl, z nichž jedním byl „Palác Smrti“ (Le Palais de la Mort) z roku 1842. Vznikl ve francouzštině, a než se dočkal anglického překladu, uplynulo víc než sto let. Dodnes patří mezi nejméně známá díla Emily Brontëové. Anglický překlad Sue Lonoffové vyšel ve svazku Belgické eseje (The Belgian Essays, 1997), věnovaném právě sestrám Charlotte a Emily Brontëovým.